

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Obdo/24/2020
Identifikačné číslo spisu: 4114224425
Dátum vydania rozhodnutia: 25.02.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Andrea Moravčíková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4114224425.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu 1/ Ing. I. X., nar. XX.X.XXXX, trvale bytom Y. 8, XXX XX B. Z., 2/ N. X., nar. XX.X.XXXX, bytom XXX XX T. 19., obaja právne zastúpení Advokátska kancelária JUDr. Vlasta Suchanová, so sídlom Podzámska 32, 940 01 Nové Zámky, IČO: 53 344 294, proti žalovanej JUDr. Ing. Petra Štofková, so sídlom kancelárie Podzámska 32, 940 01 Nové Zámky, správca konkurznej podstaty úpadcu Poľnohospodárske družstvo v Moči, IČO: 00 193 160, so sídlom 946 37 Moča, o vylúčení veci z konkurznej podstaty, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 23Cbi/41/2014, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 26CoKR/1/2019-279 zo dňa 3. októbra 2019, takto

rozhodol:

I. Dovolanie žalovanej z a m i e t a .

II. Žalobcovia 1/ a 2/ majú voči žalovanej nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 23Cbi/41/2014-244 zo dňa 1.8.2018 v prvom výroku rozhodol, že žalovaná je povinná vylúčiť zo súpisu všeobecnej podstaty úpadcu špecifikované nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území T.. Druhým výrokom súd žalobu vo zvyšku zamietol a určil, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania.

2. Uznesením Okresného súdu Nitra zo dňa 25.2.2013, č. k. 31K/3/2013-194, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 5.3.2013, bol vyhlásený konkurz na majetok dlžníka Poľnohospodárske družstvo v Moči, so sídlom: 946 37 Moča, IČO: 00 193 160, za správcu bol ustanovený JUDr. Y. P.. Uznesením Okresného súdu Nitra zo dňa 14.6.2013, č. k. 31K/3/2013-232, ktoré nadobudlo právoplatnosť 22.6.2013, bol odvolaný správca JUDr. Y. P. a za správcu bola ustanovená žalovaná. Žalobcovia sa domáhali vylúčenia špecifikovaných nehnuteľností zo súpisu všeobecnej podstaty úpadcu a určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti ku

dňu smrti T. X., nar.XX.XX.XXXX, ako jeho dedičia.

3. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že dňa 30.9.1993 prebehlo rokovanie medzi komisiou zriadenou Poľnohospodárskym družstvom v Moči a T. X. zastúpeným Ing. I. X., (syn), o vysporiadaní majetkových podielov podľa transformačného projektu. Transformačná komisia družstva, ktorej členmi boli aj vypočutí svedkovia, potvrdila výšku podielu oprávnenej osoby T. X. na majetku družstva vo výške 525.096,- Sk, a dohodli sa na vysporiadaní majetku spôsobom, že oprávnenej osobe vydá družstvo: maštal' - kravín 96 v hodnote 300.000,- Sk, sušiareň kukuričných šúľkov 2 ks v hodnote 50.000,- Sk, zvieratá v hodnote 90.000,- Sk, hrozno v hodnote 21.000,- Sk, služby a výrobky v hodnote 45.846,- Sk a 6% DPH za technológie stavby. Vydávaná maštal' bola označená aj inventárnym číslom 007. Vydávaný majetok nebol bližšie špecifikovaný. Pre maštal' mala byť vyčlenená manipulačná plocha tak, aby sa dala užívať. Z rokovania o vysporiadaní majetkových podielov bola spísaná zápisnica, ktorú podpísali zástupcovia družstva a za oprávnenú osobu syn T. X., Ing. I. X., (aktuálne žalobca 1/). Osobitná dohoda o vydaní majetkového podielu sa nevyhotovovala. Svedkovia uviedli, že nielen v prípade T. X., ale ani v prípade iných oprávnených osôb sa osobitná dohoda alebo zmluva o vydaní majetku neuzatvárala, vyhotovovala sa len zápisnica z rokovania. Taktiež potvrdili, že došlo k faktickému odovzdaniu dohodnutého majetku oprávnenej osobe ako aj oploteniu vydaných maštale. Vydávaná maštal' nemala pridelené súpisné číslo, po jej vydaní nedošlo k zápisu zmeny vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností. Družstvo dňa 03.02.1995 vystavilo faktúru č. 501, ktorou dobropisovalo T. X. DPH za vydaný majetok.

4. V konaní nebolo sporné, že žalobcovia podali žalobu v súlade s § 78 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v platnom znení (ďalej len „ZKR“) po tom ako správkyňa zapisala spornú nehnuteľnosť do súpisu všeobecnej podstaty úpadcu, súpis zverejnila v Obchodnom vestníku a následne vyzvala žalobcov na preukázanie ich vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktoré zápis vylučuje. Správkyňa nepovažovala predložené dôkazy a vyjadrenie žalobcov za postačujúce na vylúčenie veci zo súpisu, a preto navrhla súdu, aby uložil žalobcom podať žalobu voči správcovi.

5. Súd prvej inštancie uviedol, že ku dňu uzatvorenia dohody medzi družstvom a oprávnenou osobou (30.9.1993) neobsahoval zákon č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách v platnom znení (ďalej len zákon č. 42/1992 Zb.) ustanovenie § 33b ods. 2, nakoľko toto ustanovenie zákona nadobudlo účinnosť až dňom 1.1.1996, ale aj napriek tomu konštatoval, že došlo k platnému uzatvoreniu dohody o vydaní majetkového podielu v PD Moča oprávnenej osobe. Obsah dohody zo dňa 30.9.1993 bol jasne, určite a zrozumiteľne formulovaný v zápisnici z rokovania, zápisnica bola podpísaná oboma stranami. Družstvo a oprávnená osoba sa dohodli, aký majetok bude oprávnenej osobe vydaný, v akej hodnote, a kedy dôjde k odovzdaniu a prevzatíu vecí (najneskôr do 30.4.1994). Súd prvej inštancie posudzoval listinu podľa jej obsahu, nie označenia.

6. Žalobcovia aj svedkovia v konaní potvrdili, že im bolo zrejmé, aký majetok má byť právnomu predchodcovi žalobcov odovzdaný, jeho hodnota ako aj to, že k jeho odovzdaniu došlo a oprávnená osoba nadobudla právo s majetkom disponovať. Rovnako súdom ustanovená znalkyňa z odboru geodézie a kartografie, ktorá vykonala zameranie potvrdila, že stavba v súčasnosti evidovaná pod súpisným č. 880 nachádzajúca sa na parcele č. XXXX/XX na LV č. XXX, katastrálne územie T. je totožná so stavbou pod číselným označením XX, katastrálne územie T., ktorá sa podľa geometrického plánu z roku 1993 nachádzala na parcele č. XXXX/XX odčlenenej z parcely č. XXXX/XX.

7. Podľa súdu prvej inštancie sa v zákone nenachádza ustanovenie, ktoré by obligatórne prikazovalo spísať o prevzatíu vecí zápisnicu alebo preberací protokol. Súd prvej inštancie teda vychádzal z toho, že bola platne v písomnej forme uzatvorená dohoda o vydaní

majetkového podielu v družstve oprávnenej osobe a k jeho vydaniu aj došlo.

Právny predchodca žalobcov na základe platne uzatvorenej dohody a prevzatia dohodnutých vecí nadobudol k týmto veciam vlastnícke právo, a to aj napriek tomu, že v prípade nehnuteľnosti nebol zapísaný ako vlastník na liste vlastníctva. Podľa ustanovenia § 33b ods. 2 transformačného zákona oprávnená osoba nadobúda vlastníctvo k prevádzaným veciam dňom ich prevzatia, ak sa s družstvom nedohodne inak. Ku dňu 30.9.1993 nebol tento spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva explicitne upravený v zákone, čo však nič nemení

na právnom závere súdu prvej inštancie, že T. X. k prevádzaným veciam nadobudol vlastnícke právo, pretože vyporiadanie majetkových nárokov, a teda aj vlastníckeho práva, bolo účelom transformačného zákona od počiatku, od jeho prijatia, a novelizáciou právnej úpravy (ust. § 33b) došlo len k odstráneniu možných nejasností pri výklade zákona. Nadobudnutie vlastníckeho práva oprávnenou osobou T. X. nikto,

až do vyhlásenia konkurzu, nespochybnil, skutkový stav bol zúčastneným stranám zrejмый, čomu nasvedčuje aj kúpna zmluva z roku 2007, ktorou PD Moča všetky nehnuteľnosti, okrem nehnuteľnosti vydanéj T. X., predalo spoločnosti AT DUNAJ, spol. s r.o.

8. Ďalším dôvodom, pre ktorý správkyňa konkurznej podstaty považovala vlastnícke právo žalobcov za sporné, bola nedostatočná identifikácia prevádzanej nehnuteľnosti. Vykonaným dokazovaním, znaleckým posudkom vypracovaným znalkyňou Ing. U., mal súd prvej inštancie vydanú nehnuteľnosť, maštal' - kravín 96, inv. č. 007, za stotožnenú

s nehnuteľnosťou nachádzajúcou sa na parcele č. XXXX/XX., ktorá bola odčlenená z parcely č. XXXX/XX, v súčasnosti s nehnuteľnosťou nachádzajúcou sa na parcele č. , a dospel k záveru, že stavba je v súčasnosti evidovaná pod súpisným č. XXX nachádza sa na parcele č. XXXX/XX na LV č. XXX, katastrálne územie T.. Súd prvej inštancie preto uložil žalovanej povinnosť nehnuteľnosť zo súpisu všeobecnej podstaty úpadcu vylúčiť, nakoľko mal preukázané vlastnícke právo žalobcov a obranu žalovanej nepovažoval za dôvodnú.

9. V časti určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti súd prvej inštancie žalobu zamietol, pretože v rámci konania vyvolaného konkurzom nie je oprávnený určovať vlastnícke právo konkurzný súd, na takéto konanie je príslušný všeobecný okresný súd. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 a 2 CSP.

10. O odvolaní žalovanej rozhodol Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom č.k. 26CoKR/1/2019-279 zo dňa 3.10.2019, ktorým v prvom výroku rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil. Druhým výrokom rozhodol, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100% a posledným výrokom určil, že trovy odvolacieho konania priznané žalobcom 1/ a 2/ sú pohľadávkou proti všeobecnej podstate.

11. Odvolací súd skonštatoval správnosť zistení a záverov súdu prvej inštancie. Uviedol, že žalovaná vo vzťahu k svojmu tvrdeniu, že ide o rozdielne nehnuteľnosti, dôkazné bremeno neunesla. Mal za to, že z obsahu dovolania žalovanej je zrejмый, že nesúhlasí so zisteným skutkovým stavom ohľadne stotožnenia stavby uvedenej v zápisnici zo dňa 30.9.1993 so stavbou, ktorá je v súčasnosti evidovaná na LV. Č. XXX ako stavba so súpisným č. XXX (sklad) ležiacej na parcele č. XXXX/XX, a tiež vyjadrila nesúhlas s právnym posúdením veci.

12. K namietanému nesprávne právnemu posúdeniu veci uviedol, že čiastočne súhlasí s argumentáciou žalovanej, že ust. § 13 ods. 2, 3 zák. č. 42/1992 Zb. nie dostatočným spôsobom upravovali prechod vlastníckeho práva za situácie, ktorú cit. ustanovenia predpokladajú, a že až účinnosťou zák. č. 264/1995 Z. z. bol tento nedostatok legislatívnej úpravy odstránený, a do vzťahov medzi družstvami a oprávnenými osobami bol vnesený vyšší stupeň právnej istoty. Odvolací súd konštatoval, že základným poslaním zák. č. 42/1992 Zb. bolo určiť a vysporiadať majetkové nároky oprávnených osôb. Pôvodné poľnohospodárske družstvá sa schválením transformačných projektov, vypočítaním majetkových podielov, pretransformovali na družstvá podľa Obchodného zákonníka. V

rámci tohto procesu vzniklo fyzickým osobám voči družstvám viacero majetkových nárokov, vrátane nároku na vydanie majetkového podielu, ktorého časť mohla spočívať aj v povinnosti vydať oprávnenej osobe nehnuteľnosti - pôdu, poľnohospodárske stavby a pod. Skonštatoval, že aj napriek uvedeným nedostatkom je potrebné vykladať cit. ust. zák. č. 42/1992 Zb. v súlade s úmyslom zákonodarcu tak, ako to napokon urobil aj súd prvej inštancie.

13. Ďalej uviedol, že v prípade akceptácie odvolacích dôvodov žalovanej vo vzťahu k nesprávnemu právnemu posúdeniu by išlo zo strany súdu o príliš formalistický postup, ktorý by uprednostňoval iba zdanlivú legalitu pred hodnotami materiálneho právneho štátu (nález ÚS SR sp. zn. 549/2015 zo dňa 16.03.2016). Odvolací súd mal za to, že z celého priebehu transformačného procesu úpadcu bolo zrejmé, že vôľou dotknutých subjektov, t. j. oprávnenej osoby ako aj družstva bolo vydať právnemu predchodcovi žalobcov majetkový podiel (potvrdený v transformačnom projekte) v zložení ako je špecifikované v Zápise zo dňa 30.9.1993, pričom všetky následné kroky viedli k naplneniu obsahu uvedeného zápisu, t. j. úpadca začal realizovať kroky smerujúce k tomu, aby oprávnená osoba mohla predmetné nehnuteľnosti aj skutočne užívať.

14. Poukázal na znenie ust. § 78 ods. 2 zák. č. 7/2005 Z. z., podľa ktorého musí vyzvaná osoba preukázať existenciu práva vylučujúceho zapísanie majetku do súpisu. Zákon v zásade neuvádza, a teda ani nevylučuje, aby vždy muselo ísť o právo vlastnícke, ktoré by vylučovalo zápis majetku do súpisu. Môže ísť aj o iné majetkové práva ako vlastnícke (viď komentár k cit. ust. ZKR - M. Ďurica a spol.), teda aj o právo, ktoré právnemu predchodcovi žalobcov vzniklo naplnením obsahu zák. č. 42/1992 Zb., t. j. právo na vydanie a následne užívanie majetku vyšpecifikovaného v transformačnom projekte a následne aj v Zápise zo dňa 30.9.1993.

15. Na záver uviedol, že to, že ust. § 13 ods. 2 zák. č. 42/1992 Zb. bližšie nešpecifikovalo formálny postup ako účel zákona v tomto smere naplniť, nemôže byť vykladané na ťarchu oprávnenej osoby a už vôbec nie za situácie, keď bolo vôľou oboch zainteresovaných strán naplniť obsah cit. ustanovenia, a tým naplniť obsah a zmysel zákona č. 42/1992 Zb. Podľa odvolacieho súdu len takýmto výkladom možno dospieť k tomu, aby ochrana ohrozených a porušených práv a právom chránených záujmov bola spravodlivá a účinná tak, ako to predpokladá čl. 2 ods. 1 základných princípov CSP.

16. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) včas dovolanie, ktorým žiadala, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

17. Dovolateľka videla nesprávne právne posúdenie v tom, že súdy nižšej inštancie nesprávne právne posúdili splnenie podmienok pre nadobudnutie vlastníckeho práva podľa zák. č. 42/1992 Zb. účinného k 30.9.1993, t.j. ku dňu, kedy bola podľa súdu uzavretá dohoda o vydaní majetkového podielu právnymi predchodcami žalobcov. Má za to, že súdy posúdili zápis z jednaní o vysporiadaní majetkových podielov podľa transformačného projektu ako platnú dohodu o vydaní majetkového podielu a zároveň ju v spojitosti s faktúrou zo dňa 3.2.1995 posúdili ako titul pre nadobudnutie vlastníckeho práva.

18. Dovolateľka má za to, že pokiaľ explicitná právna úprava o nadobúdaní vlastníckeho práva do 1.1.1996 absentovala, je potrebné pri spôsoboch nadobudnutia vlastníckeho práva vychádzať z príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka a zák. č. 265/1992 Zb. o zápisoch vlastníckych a iných vecných práv k nehnuteľnostiam. Tvrdí, že zápis z jednaní, ako ani faktúra takouto inou právnou skutočnosťou nie je, pretože nie je ustanovená zákonom.

19. Ďalej uviedla, že s poukazom na ust. § 1 ods. 1 v spojení s ust. § 2 ods. 2

zákona č. 265/1992 Zb. sa vlastnícke právo aj k 30.9.1993 nadobúdalo vkladom do katastra nehnuteľností. Zápis z jednaní predložený žalobcami však nie je vkladu schopnou listinou, nevyplýva z neho ani to, ktoré z oprávnených osôb a v akom podiele mali majetok nadobudnúť, absentuje riadny popis vydávaného majetku, a teda na podklade takejto listiny nebolo možné zapísať vklad vlastníckeho práva, a takýto zápis vkladu ani nebol realizovaný. Na základe toho má dovolateľka za to, že žalobcom nepatrí právo vylučujúce zapísanie majetku do súpisu.

20. Právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená dovolateľka vymedzila v znení: „či žalobcovia mohli podľa zák. č. 42/1992 Zb. v znení účinnom do 31.12.1995 nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam iba na základe listiny - Zápisu z jednaní o vypořádání majetkových podielov, ktorej vklad do katastra nebol realizovaný, či bolo možné nadobudnúť vlastnícke právo bez vkladu do katastra nehnuteľností, a teda aké boli podmienky nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti pri vydaní majetkového podielu podľa zák. č. 42/1992 Zb. v znení účinnom do 31.12.1995.“

21. K dovolaniu žalovaného sa písomne vyjadrili žalobcovia. Uviedli, že dovolania žalovanej je nedôvodné a navrhujú dovolaciemu súdu, aby toto zamietol podľa ust. § 448 CSP.

22. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (ďalej aj „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas, na to oprávnenou osobou, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (ust. § 424 CSP), zastúpenou v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP a contrario), dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné, avšak nie je dôvodné a treba ho zamietnuť.

23. Podľa ustanovenia § 419 CSP, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

24. Podľa ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

25. Podľa ustanovenia § 432 ods. 1, 2 CSP, dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

26. Úspešné uplatnenie dovolania je vždy nevyhnutne podmienené primárnym záverom dovolacieho súdu o prípustnosti dovolania a až následným sekundárnym záverom, týkajúcim sa jeho dôvodnosti. Z vyššie citovaných zákonných ustanovení, upravujúcich otázku prípustnosti dovolania, je zrejmé, že na to, aby sa dovolací súd mohol zaoberať vecným prejednaním dovolania, musia byť splnené podmienky prípustnosti dovolania vyplývajúce z ust. § 420 alebo § 421 CSP a tiež podmienky dovolacieho konania, t. j. aby (okrem iného) dovolanie bolo odôvodnené dovolacími dôvodmi, aby išlo o prípustné dovolacie dôvody a aby tieto dôvody boli vymedzené spôsobom uvedeným v ust. § 431 až § 435 CSP.

27. Dovolateľka prípustnosť dovolania vyvodzuje z ust. § 421 ods. 1 písm. b/ CSP podľa ktorého, ak rozhodnutie odvolacieho v súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

28. Pre dovolanie prípustné podľa § 421 CSP platí, že ho možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania v tomto prípade závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (§ 428 CSP). Pokiaľ dovolateľ nevymedzí ním tvrdený dovolací dôvod uvedeným spôsobom, je to dôvodom pre odmietnutie dovolania podľa ustanovenia § 447 písm. f/ CSP.

Podľa ustanovenia § 447 písm. f/ CSP dovolací súd odmietne dovolanie, ak nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi, alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435.

29. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP predpokladá, že právnú otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnú otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Ak procesná strana vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, musí: a/ konkretizovať právnú otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ podať svoje vysvetlenie, ako mala byť táto otázka správne riešená (napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/216/2017). Zároveň je potrebné zdôrazniť, že sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b/ CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP.

30. Za dovolacím súdom dosiaľ nevyriešenú označila dovolateľka otázku „či žalobcovia mohli podľa zák. č. 42/1992 Zb. v znení účinnom do 31.12.1995 nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam iba na základe listiny - Zápisu z jednania o vyporiadaní majetkových podielov, ktorej vklad do katastra nebol realizovaný; či bolo možné nadobudnúť vlastnícke právo bez vkladu do katastra nehnuteľností, a teda aké boli podmienky nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti pri vydaní majetkového podielu podľa zák. č. 42/1992 Zb. v znení účinnom do 31.12.1995“.

31. V zásade, s prihliadnutím na typ konania a aktívne vecne legitimované strany (žalobcov, ktorí sú právnymi nástupcami pôvodne oprávnenej osoby pri vydávaní majetkového podielu), sa žalovaná vlastne pýta, či právny predchodca žalobcov mohol podľa citovaného zákona v znení účinnom do 31.12.1995 nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam iba na základe listiny - Zápisu z jednania o vyporiadaní majetkových podielov, ktorej vklad do katastra nebol realizovaný. Čo sa týka možnosti zodpovedania druhej časti otázky, toto by už bolo dotváraním práva ukladaním podmienok, ktoré v zákone absentujú, a to aj pre iný skutkový stav, čo v súdnom konaní nie je možné (nemožno zodpovedať otázku, aké boli podmienky, ak je zjavné, že v zákone určené neboli a je treba vychádzať vždy ad hoc z toho, ako tá ktorá osoba svoje práva v civilnom sporovom konaní osvedčí).

32. Vo veci prejednávanej dovolateľka žiada zodpovedanie otázky oprávnenosti nadobudnutia vlastníckeho práva bez následného zápisu do katastra nehnuteľností, keď za nesprávne považovala právne závery súdov nižšej inštancie, že za dostačujúce preukázanie nadobudnutia vlastníckeho práva postačuje zápis z jednania o vyporiadaní majetkových podielov družstva, napriek absencii zápisu vkladu do katastra nehnuteľností.

33. Dovolací súd musí najskôr ozrejmiť, že položená otázka nie je v celosti otázkou, ktorú riešili sudy

nižších inšancií, a ktorú je možné pre vyriešenie predmetného sporu zodpovedať jednoduchým odobrením alebo popretím jej obsahu. Predmetná žaloba má tú osobitosť, že ide o žalobu v rámci konkurzného konania, pričom samotný petit, smerujúci k určeniu vlastníckeho práva právneho predchodcu žalobcov ako nástupcov tvrdeného vlastníka, bol zamietnutý, a nemôže byť predmetom prieskumu dovolacím súdom, keďže nebol ani predmetom rozhodovania odvolacím súdom. Aj táto otázka však súvisí s komplexnosťou výkladu k položenej právnej otázke (ktorá tvorí otázku prejudiciálnu vo vzťahu k ťažiskovej otázke súvisiacej s excindáciou samotnou) a pre jej zodpovedanie je potrebné uviesť základné kritériá, už judikátorne položené, pre odlišenie týchto dvoch typov žalôb. Čo je potrebné v danej veci abstrahovať z obsahu položenej otázky je skutočnosť, či môže byť predmetom relevantného spochybnenia práva správcu zapísať nehnuteľnosť do konkurznej podstaty to, že žalobca, t.j. osoba aktívne vecne v rámci excindácie legitimovaná, disponuje silnejším právom k daným nehnuteľnostiam, spočívajúcim v tom, že jeho právny predchodca mal nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam na základe listiny - Zápisu z jednania o vyporiadaní majetkových podielov, ktorej vklad do katastra nebol realizovaný.

34. Súd nižších inšancií nedeklarovali vlastnícke právo predchodcu žalobcov, deklarovali povinnosť vylúčiť dané nehnuteľnosti z konkurznej podstaty úpadcu z dôvodu že žalobcom zjavne svedčí také právo k daným nehnuteľnostiam, ktoré neumožňuje túto nehnuteľnosť zapísať do súpisu konkurznej podstaty úpadcu tak, ako to žalovaná učinila.

Súd prvej inšancie výslovne konštatoval, že „Právny predchodca žalobcov na základe platne uzatvorenej dohody a prevzatia dohodnutých vecí nadobudol k týmto veciam vlastnícke právo, a to aj napriek tomu, že v prípade nehnuteľnosti nebol zapísaný ako vlastník na liste vlastníctva. Podľa § 33b ods. 2 transformačného zákona oprávnená osoba nadobúda vlastníctvo k prevádzaným veciam dňom ich prevzatia, ak sa s družstvom nedohodne inak.

Ku dňu 30.09.1993 nebol tento spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva takto explicitne upravený v zákone, ale uvedená skutočnosť nič nemení na už vyslovenom právnom závere súdu, že T. X. aj napriek tomu k prevádzaným veciam nadobudol vlastnícke právo, pretože vyporiadanie majetkových nárokov a teda aj vlastníckeho práva bolo účelom transformačného zákona od počiatku, od jeho prijatia a novelizáciou právnej úpravy (§33b) došlo len k odstráneniu možných nejasností pri výklade zákona.“ V časti o určení vlastníckeho práva žalobu zamietol z dôvodu nemožnosti rozhodovať o tejto veci v rámci konkurzného konania nepríslušným súdom. Následne odvolací súd, rozhodujúc o odvolaní dovolateľky, v časti výroku týkajúceho sa vylúčenia veci, konštatoval, že „...ust. § 13 ods. 2, 3 zák. č. 42/1992 Zb. nie dostatočným spôsobom upravovali prechod vlastníckeho práva

za situácie, ktorú cit. ustanovenia predpokladajú, a že až účinnosťou zák. č. 264/1995 Z. z.

bol tento nedostatok legislatívnej úpravy odstránený, a do vzťahov medzi družstvami

a oprávnenými osobami bol vnesený vyšší stupeň právnej istoty. Napriek uvedenému je však potrebné mať na zreteli, že základným poslaním zák. č. 42/1992 Zb. bolo určiť a vysporiadať majetkové nároky oprávnených osôb. Z celého priebehu transformačného procesu úpadcu bolo zrejmé, že vôľou dotknutých subjektov, t. j. oprávnenej osoby ako aj družstva, bolo vydať právnenému predchodcovi žalobcov majetkový podiel (potvrdený v transformačnom projekte)

v zložení ako je špecifikované v Zápise zo dňa 30.09.1993, pričom všetky následné kroky viedli k naplneniu obsahu uvedeného zápisu, t. j. úpadca začal realizovať kroky smerujúce

k tomu, aby oprávnená osoba mohla predmetné nehnuteľnosti aj skutočne užívať. Vo vzťahu na vyššie uvedené je potrebné tiež upriamiť pozornosť na znenie ust. § 78 ods. 2

zák. č. 7/2005 Z. z.. V zmysle cit. ustanovenia musí vyzvaná osoba preukázať existenciu práva vylučujúceho zapísanie majetku do súpisu. Zákon v zásade neuvádza, a teda ani nevylučuje, aby vždy muselo ísť o právo vlastnícke, ktoré by vylučovalo zápis majetku do súpisu. Môže ísť aj o iné majetkové práva ako vlastnícke (viď komentár k cit. ust. ZKR - M. Ďurica a spol.), teda aj o právo, ktoré právnenému predchodcovi žalobcov vzniklo naplnením obsahu

zák. č. 42/1992 Zb., t. j. právo na vydanie a následne užívanie majetku vyšpecifikovaného v transformačnom projekte a následne aj v Zápise zo dňa 30.09.1993.“

35. Vylučovaciu žalobu je treba odlišovať od žaloby na určenie vlastníckeho práva. Zapísanie určitého majetku do súpisu konkurznej podstaty umožňuje správcovi nakladať s takýmto majetkom podliehajúcim konkurzu a následne ho speňažovať. Právnym prostriedkom ochrany inej osoby (spravidla vlastníka) proti neoprávnenému zahrnutiu takéhoto majetku do súpisu konkurznej podstaty je práve vylučovacia (excindačná) žaloba. Rozhodnutie súdu o určení vlastníckeho práva žalobcu nie je takou právnou skutočnosťou, ktorá by mala sama osebe za následok vylúčenie tejto veci zo súpisu majetku patriacej do konkurznej podstaty (uznesenie Ústavného súdu SR z 3. 7. 2019, sp. zn. II. ÚS 193/2019).

36. Základným podkladom pre speňaženie podstaty je súpis podstaty, ktorý uskutočňuje správca podstaty (§ 76, § 77 ZKR). Správca do súpisu v zásade zahrnie každú vec a právo, o ktorých je presvedčený, že do podstaty patria. Ak je sporné, či majetok patrí do podstaty, zapíše sa do súpisu podstaty s poznámkou o nárokoch uplatnených inými osobami alebo s poznámkou o iných dôvodoch, ktoré spochybňujú zaradenie majetku do súpisu. Pri spornom zápise správca v súpise poznamená dôvody sporného zápisu a uvedie osobu, v ktorej prospech pochybnosti sporného zápisu svedčia (§ 78 ods. 1 ZKR). Pokiaľ je do podstaty zahrnutá vec, ku ktorej si uplatňuje právo tretia osoba, súd tejto tretej osobe uloží, aby v stanovenej lehote podala proti správcovi vylučovaciu (excindačnú) žalobu. Ak nie je vylučovacia žaloba podaná včas, má sa za to, že vec patrí do konkurznej podstaty (§ 78 ods. 4 ZKR). Samotný súpis majetku, o ktorom je správca presvedčený, že patrí do konkurznej podstaty, nie je obmedzený žiadnym ustanovením konkurzného zákona.

37. V konaní o vylučovacej žalobe môže byť otázka vlastníctva riešená iba ako otázka predbežná, a to len za predpokladu, že má pre rozhodnutie sporu právny význam, pričom súd sa s touto otázkou vysporadúva iba v odôvodnení rozhodnutia, nie v samotnom enunciate. Jej účelom je dosiahnuť vylúčenie určitého majetku zo súpisu a predísť jeho speňaženiu; takýto výsledok nemožno dosiahnuť prostredníctvom určovacej žaloby vzhľadom na dikciu § 78 ods. 8 ZKR. Zahrnutím majetku do konkurznej podstaty sa nemení skutočný vlastník tohto majetku, nech ním bol úpadca alebo iná osoba. Zápisom majetku do súpisu konkurznej podstaty, rovnako ako právoplatným rozhodnutím o jeho vylúčení zo súpisu konkurznej podstaty, nedochádza k určení vlastníckeho práva k majetku. Zápis majetku do súpisu konkurznej podstaty iba deklaruje navonok skutočnosť, že správca konkurznej podstaty považuje takýto majetok za majetok podstaty a nakladá s ním ako s majetkom podliehajúcim konkurzu. Zapísanie určitého majetku do súpisu konkurznej podstaty tak umožňuje správcovi i jeho následné speňažovanie. V prípade žaloby o určenie vlastníctva súd môže skúmať, či žalobca je alebo nie je vlastníkom veci, no otázkou, či vec bola zahrnutá do súpisu podstaty oprávnené sa nezaoberať, pretože to nie je predmetom konania vyvolaného určovacou žalobou. Aj keď k vylúčeniu veci zo súpisu podstaty môže dôjsť len na základe rozhodnutia súdu o vylúčení veci zo súpisu podstaty, nebráni to úspešnému uplatneniu žaloby o určenie vlastníckeho práva k tejto veci následne. Prípadné rozhodnutie súdu o vylúčení veci zo súpisu podstaty nie je podkladom pre zápis vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností. Služi k ochrane práv osôb, ktoré sú takýmto konaním správcu ohrozené. Preto otázka dovolateľky smerujúca k tomu, akým spôsobom je možné nadobúdať vlastnícke právo, nemôže byť v takomto konaní zodpovedaná.

38. Dovolateľke však možno zodpovedať tú časť otázky, ktorá smeruje k výkladu a správnej aplikácii zákona č. 42/1992 Zb. v znení účinnom do 31.12.1995, teda či bolo možné nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam iba na základe listiny tak, ako v tomto konaní bolo osvedčené, vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdmi nižšej inštancie, teda Zápisom z jednanía o vyporiadaní majetkových podielov, ktorej vklad do katastra nebol realizovaný. Tu sa obsahom právneho posúdenia stáva úvaha, či listina, obsahujúca presné vymedzenie jej účastníkov a hodnotu a špecifikáciu vydávaných vecí, mohla založiť predpoklad vzniku vlastníckeho práva oprávnenej osoby napriek tomu, že nemá náležitosti tak, ako to vyžadovala následne prijatá právna úprava obsahu dohody účinná od 1.1.1996.

39. Vo všeobecnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 42/1992 Zb. v znení účinnom do 31.12.1995 sa výslovne uvádza účel a zámer zákonodarcu vysporiadať vzťahy, ktoré boli založené nespravodlivým odňatím možnosti užívania vlastného majetku v rámci kolektívizácie. Zákonodarca výslovne uvádza, že „V procese ekonomických sociálnych a politických reforiem po 17. novembri 1989 nebola doposiaľ oblasť družstevníctva právne upravená tak, aby boli obnovené pôvodné demokratické družstevné princípy a aby sa družstvá mohli prispôbiť novým podmienkam pri zachovaní družstevných zásad hospodárenia a samosprávy po prijatí zákonov č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd, č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách a č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku, ktoré obnovujú respektíve navracajú vlastnícke práva oprávneným osobám. Je však ešte nutné pristúpiť k vysporiadaniu majetkových vzťahov v družstvách teda k majetku ktorý má celú radu odlišností od štátneho vlastníctva. Postup premeny družstiev a spôsob ustanovenia majetkových podielov však upravuje návrh tohto zákona odlišne od Obchodného zákonníka predovšetkým preto, že musí vychádzať z ustanovenia zákona č. 229/1991 Zb., ktoré sa týkajú podielov oprávnených osôb na imaní družstva, obmedzení možnosti nakladať s majetkom družstva v záujme uspokojenia reštitučných nárokov atď.“

40. Podľa ust. § 13 ods. 1 až 3 zákona č. 42/1992 Zb. v znení účinnom do 31.12.1995, pokiaľ podľa transformačného projektu nedôjde k transformácii družstva na obchodnú spoločnosť, určia stanovy družstva premeneného podľa tohto zákona, aká časť vypočítaného majetkového podielu člena je zahrnutá do nedeliteľného fondu družstva. Pokiaľ sa oprávnená osoba nestane účastníkom právnickej osoby podľa transformačného projektu a je podnikateľom v odbore predmetu činnosti výrobného alebo spotrebného družstva alebo vykonáva poľnohospodársku výrobu v prípade poľnohospodárskeho družstva, musí sa jej majetkový podiel vydať do 90 dní odo dňa, keď oprávnená osoba o vydanie písomne požiadala. Pokiaľ sa oprávnená osoba nestane účastníkom právnickej osoby podľa transformačného projektu a nie je podnikateľom v zmysle odseku 2, môže sa jej vydať majetkový podiel v plnej výške po siedmich rokoch od schválenia transformačného projektu, pokiaľ sa oprávnená osoba po schválení transformačného projektu nedohodne s družstvom alebo jeho právnym nástupcom inak.

41. Zákon č. 42/1992 Zb. v znení účinnom do 31.12.1992 výslovne neupravoval formu a spôsob prechodu vlastníckeho práva k veciam, ktoré súviseli s vydaním majetkových podielov oprávnených osôb. Tento nedostatok odstránila až novela zákona č. 264/1995 Z.z., účinná od 1.1.1996, ktorá v ustanovení § 33b ods. 2 určila, že „o vydaní majetkového podielu uzatvára družstvo s oprávnenou osobou písomnú dohodu, ktorá obsahuje najmä presné označenie prevádzaných vecí, ich hodnotu, spôsob ich ocenenia a deň prevzatia. Oprávnená osoba nadobúda vlastníctvo k prevádzaným veciam dňom ich prevzatia, ak sa s družstvom nedohodne inak. Družstvo môže vydať majetkový podiel oprávnenej osobe podľa odseku 1 aj formou poskytovania služieb pri vykonávaní poľnohospodárskej výroby.“

42. Právo na majetkový podiel vznikol oprávneným osobám v súvislosti s transformáciou družstva, ktorá v zmysle § 2 zákona č. 42/1992 Zb. predstavovala vyporiadanie majetkových účastí členov a iných oprávnených osôb na majetku družstva, prípadne premenu na inú podnikateľskú formu. Povinnosť vykonať transformáciu stanovil zákon pre všetky družstvá, vzniknuté pred účinnosťou zákona, podľa transformačného projektu vypracovaného podľa tohto zákona. Zákon definoval oprávnené osoby a ich práva na vydanie majetkového podielu.

43. S prihliadnutím na skutkový stav zistený súdmi nižšej inštancie a akceptujúc zámer a účel zákona č. 42/1992 v znení účinnom do 31.12.1995, akcentujúc jeho právnu úpravu obsiahnutú v ustanoveniach § 13 ods. 2 a 3, dovolací súd uzatvára, že tento umožňoval družstvu a oprávnenej osobe dohodnúť sa na spôsobe vyporiadania majetkového podielu podľa transformačného projektu bez toho, aby bolo nevyhnutné uzavrieť formalizovanú dohodu. Zo zisteného skutkového stavu je zjavné, že medzi

účastníkmi predpokladanými zákonom došlo písomnou formou, obsiahnutou v zápisnici o vydaní majetkového podielu zo dňa 30.9.1993, k určeniu, že oprávnenej osobe budú vydané presne špecifikované hnutelné a nehnuteľné veci, a to v stanovenej cene. Je tiež zrejmé, že úpadca fakticky odovzdal právnenému predchodcovi žalobcov spornú nehnuteľnosť, a tento ju následne využíval.

44. Dovolací súd dospel k záveru, že vzhľadom na konkrétne okolnosti daného prípadu (zhodná vôľa úpadcu, právneho predchodcu žalobcov, previesť nehnuteľnosť (maštal/sklad) ako aj ďalšie veci podľa zápisnice, na predchodcu žalobcov - oprávnenu osobu s následným rešpektovaním vzniknutého stavu - vzniku vlastníckeho práva), by úzkostlivé lipnutie na litere zákona v prospech jednej procesnej strany znemožnilo dosiahnutie spravodlivého vyriešenia veci a znamenalo by zjavnú a výraznú nespravodlivosť voči druhej procesnej strane. Vzhľadom na konkrétne okolnosti a osobitosti daného prípadu by to bolo nespravodlivé neakceptovať zápis z jednania ako preukázateľnú dohodu, ktorou obe strany mali jasne a zrozumiteľne dohodnuté, aký konkrétny majetok prejde na oprávnenu osobu.

Tu dovolací súd poukazuje aj na potrebu zvažovania princípov spravodlivosti tak, ako to bolo formulované v náleze Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 549/2015, podľa ktorého ak sa dostávajú do vzájomnej kolízie ústavné hodnoty - princíp ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa a princíp ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka, pokiaľ nemožno zachovať maximum z oboch základných práv, treba prihliadnuť na princíp všeobecnej spravodlivosti, keď je nutné zvažovať všeobecné súvislosti tohto typu kolízie základných práv, ako aj individuálne okolnosti konkrétneho rozhodovaného prípadu.

45. Dovolací súd preto dospel k záveru, že žalovaná nedôvodne odvolaciemu súdu vytýkala nesprávne právne posúdenie veci a jej dovolanie smeruje proti vecne správnenému rozhodnutiu odvolacieho súdu, preto v súlade s § 448 CSP dovolanie žalovanej ako nedôvodné zamietol.

46. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa ust. § 453 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 CSP.

47. Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.